

צ'בזטי מזהר"ן

תנינא

דף כג:

עם

ביאור חברותא
ללימוד בעיון

תורה כט

אמר שהמתמיד בלימוד ספרו יהיה נעשה איש כשר באמת
ובעל מה גדול כי יש בה עמקות נוראה שאין בשום ספר
(ה"מ שמו שמה)

תורה אור
הושע ח (א) אכתוב אֶכְתֹּב
לו רבו ימי תורתך כמו יוֹ
נְחֻשְׁבוּ:

תורה ל
הושע ב (א) וְהָיָה מִסְפַּר בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל כְּחֹל הַיָּם אֲשֶׁר לֹא
יִמְד וְלֹא יִסְפַּר וְהָיָה בְּמִקוֹם
אֲשֶׁר יֵאמְרוּ לָהֶם לֹא עָמִי
אֲתֵם יֵאמְרוּ לָהֶם בְּנֵי אֵל הָיָה:

תורה לא
במדבר נשא ז (ט) וְלִבְנֵי
קַהֵל לֹא יָמָן כִּי עֲבָדָה
הִקְדֵּשׁ עֲלֵהֶם פֶּתַח יִשְׂרָאֵל:
תהלים פא (ג) שֶׁאוּ זִמְרָה
וְתָנוּ תָף כְּגוֹר עֲשִׂים עִם נְבִלָה:

תורה לב
מלכים א-יב (כח) וַיִּזְעַק
הַמֶּלֶךְ וַיִּשְׁעַשְׂע עֲגָלֵי זָבֵב
וַיֵּאמֶר אֲלֵהֶם רַב לָכֶם מַעֲלֹת
וַיְדוּשְׁלֵם זֶהוּ אֱלֹהֵיךָ יִשְׂרָאֵל
אֲשֶׁר הֶעֱלִיפוּ מֵאַרְץ מִצְרַיִם:
משלי יח (ו) מִגְדָּל עוֹ שָׁם
יִקָּץ בּוֹ יִרְוֶן צְדִיק וְנִשְׁבָּב:
איכה ד (כ) רִחַץ אֶפְיָנוּ מִשִּׁיחַ
יְדוּד נִלְכַּד בְּשִׁיתוֹתַי אֲשֶׁר
אֶמְרָנוּ בְּצִלּוֹ תַחַת בְּנוֹיָם:
שמות כ (יג) לֹא תִרְצֵחַ לֹא
תִנְאֻף לֹא תִגְבַּח לֹא תִצְנֵחַ
בְּרִצְף עַד שָׁקֵר:

שמסתכלין להעריך כ"א כראוי עי"ז זוכין להתרת נדרים, ועי"ז ניצולין מד' מדות הנ"ל, כנ"ל. והבן :

כח [א] דע שיש חילוקים בין התורות כי יש תורה שלא ניתנה אפי' לדרוש. ויש תורה שניתנה לדרוש ולא ניתנה לכתוב. ויש שניתנה לכתוב. וכמו שמצינו ב"ש"ל (גיטין ס' ע"ב) דברים שבע"פ אי אתה רשאי לאומרם בכתב וכו'. ומי שיוודע להבחין ולהכיר בין התורות איזהו ניתנה לכתוב ואיזהו לא ניתנה לכתוב. הוא יכול להכיר את איש ישראלי בין האומות ואפי' אם א' מישראל עומד בין כמה אומות יכול להכירו. וסוד זה מרומז בפסוק (הושע ח) **אכתוב לו רובי תורתי כמו זר נחשבו** (ז), היינו כשכותבין רובי תורתי היינו רב יותר מהראוי דהיינו שכותבין מה שלא ניתן ליכתוב כנ"ל **אוי כמו זר נחשבו** היינו שאין יוכל להכיר את הישראלי וכמו זר נחשב אצלו שנדמה לו לזר ולנכרי וכן להיפך שיוכל למעות על הנכרי שהוא ישראל כנ"ל. כי עיקר ההבדל שבין ישראל לאומות, הוא בכח' מה שלא ניתן לכתוב בחי' תורה שבע"פ. כמו דאיתא (ז) שבשביל זה ניתנה תורה שבע"פ מחמת שצפה שיהיו ישראל בגלות ויעתיקו האומות לעצמן תורה שבכתב ע"כ נתן לנו תורה שבע"פ. שזה אינם יכולים להעתיק מחמת שהוא בעל פה. נמצא שעיקר ההבדל והיתרון של ישראל על האומות הוא בכח' תורה שבע"פ שלא ניתן לכתוב. ויש בכ"א וא' מישראל חלק מבחי' תורה שבע"פ שלא ניתן ליכתוב. וע"כ מי שמכיר בין התורות שניתנו לכתוב ושלא ניתנו לכתוב הוא יכול להכיר בין ישראל לאומות כי זה עיקר הבדלם כנ"ל :

כט [א] **כשאירע** שאלה בבית האדם עי" תערובת איסור בהיתר ואין בהיתר כדי לבטל את האיסור בזה מראין לו שפגם באיזהו יהוד של מעלה, כי כל היהודים והזווגים הם בחי' ביטול איסור. וזה בחי' [א] ואמר לנו את הארוסות והתיר לנו את הנשואות, נמצא שמאיסור נעשה היתר. כי בתחילה^א היא ארוסה ואז היא אמורה ואח"כ נעשית היתר בנשואין. וע"כ גם כזווג התחתון של זה העולם נאמר [א] **אלקים מושיב יחידיים ביתה** היינו זווגים כשדרז"ל (סוטה ב) זה הפסוק לענין זווגים **אזי מוציא אמורים** בכושרות היינו שנעשה האיסור כשר והיתר בחי' ביטול האיסור כנ"ל. וע"כ כשאין נתבטל האיסור והשאלה אמורה הוא^ב סימן שפגם ביחוד של מעלה, כי היחוד הוא בחי' ביטול האיסור כנ"ל [א]:

ל [א] **כשבא** ספר חדש לעולם, וזה מכואר אצלנו שיש חידושים שנעשין עי" דמעות. [ב] (כמוכא כסי' רסב [א]) **אזי אלו** הדמעות של החידושים שמהם נעשה הספר החדש הם עומדים כנגד גזירות האומות ומכבלין :

והדבר מכואר, כי כל כהם היא מן הדמעות של עשו (ז). וע"כ כשיש אלו הדמעות הנ"ל הם עומדים כנגדם ומכבלין. וזה אותיות **ככיה** ר"ת **בני ישראל כחול הים** (הושע ב) מה

חול הים מגין מן גלי הים שלא ישטופו העולם (ז) כן בני ישראל מגין עליהם ה**ככיה** והדמעות כנגד גזירות האומות כנ"ל וזה **והיה מספר בני ישראל כחול הים** מספר היינו **י"מספר** הנ"ל משם **בני ישראל כחול הים** היינו בכיה ודמעות של החידושים שבספר שמגין עליהם כנ"ל :

לא [א] **על ידי** הנגינה אדם ניכר אם קבל עליו עול תורה. וסימן, **בכתף ישאו** [א], ודרז"ל (ערכין יא) **אין ישאו** אלא לשון שירה שנאמר [א] **שאו זמרה ותנו תוף**. ומקרא זה נאמר במשא בני קהת שהיו נושאים בכתף את הארון היינו בחי' עול תורה :

לב [א] **יש** צדיקים גנוזים והם יודעים פנים בתורה אך הם צריכים להעלים תורתם, וכמו שמספרין מעשה מהבעש"ט עם הדרשן [א] וגם אצלו יש לפעמים שיוודע תורה שיש לה פנים דהיינו פנים בתורה והוא צריך להעלימה ואינו אומרה [א] ולפעמים אינו כותבה כלל ולפעמים כותבה ואח"כ שורפה [א]. ובאמת אם היתה נכתבת היה מזה ספר, והיה בא בתוך העולם. וגם יש בהם שמות בחי' שמי שנכתב בקדושה [א]. אך העולם מקלקלין זאת וצריכין להעלימה ולשורפה. אבל הוא טובה להעולם מה שנעלם ונשרף תורות וספרים הללו. כי גם יש כמה ספרים שכבר נעשו ספרים ונמחו ונאבדו מן העולם כי בוודאי הצדיקים הגדולי' הקדמוני' תנאים ואמוראים וכיוצא בהם עשו ספרים הרבה אך נאבדו [א]. אך הוא טובה להעולם, כי אם לא היו זאת לא היו אפשר לנו כלל להתקרב להשם יתברך. כי יש הרבה ספרי מינין שאם היו הם ושלום מתפשטין בעולם לא היה אפשר כלל להתקרב להשי"י: כי ירבעם בן נבט שעשה שני עגלי זהב ואמר **הנה אלקיך ישראל וכו'** (מלכים א יב) והטעה כל ישראל אהריהם. היעלה על הדעת שהטעה עם רב בשמות כזה לעבוד עגלים. אך בוודאי היו בזה חכמות גדולות מאד מאד של אפיקורסית: ואם היו היו ר"ל נמצא עתה דף אחד מספרים הללו היו מתרחקים מאד מהשי"י ולא היו אפשר להתקרב אליו ית' כלל. ובשביל זה הוא טובה מה שנתעלמין ונשרפין הספרים הקדושים הנ"ל :

כי הספר הוא בחי' שם ה' בבחי' (משלי יד) **מגדולת עוז שם ה' בו ירוץ צדיק ונשגב**, ואיתא בזהר (בראשי' ד' לו ע"ב) **שם ה' דא ספר**, כי **ספר** במספר **שם** כמוכא [א]. כי הספר הוא בחי' שמי שנכתב בקדושה ונתפשט בעולם ועושה שם. ודע שכ"א וא' צריך לשמור את בחי' משיח שיש לו. כי כל אחד כפי קדושתו וטהרתו כן יש לו בחי' משיח. וצריך לשמור מאד שלא יתקלקל בחי' משיח שלו. ועיקר הדבר שבו תלוי בחינות משיח הוא שמירה מניאוף. כי משיח הוא בחינות הוטם בבחינות רוח **אפינו משיח ה'** (איכה ד) [א]. וניאוף תלוי בחוטם, כ"ש (שמות כ) **לא תנאף ואיתא**

עשו קולו ויבן. גם עיין זוהר סוף פרשת תולדות דף קמ"ו:]
[א] **עיין זוהר פקודי דף רכה:** נעה"פ (הושע ב א) והיה מספר בני ישראל כחול הים] **ומדרש תהלים מזמור ב'** נעה"פ למה רגשו גויים. ועיין גם שמות רבה יג א
[ב] כך מנוקד בתקפא-ספרא
[ג] לא ידוע מתי והיכן נאמרה תורה זו
[ד] * במדבר ד' ט'
[ה] תהלים פא ג'
[ו] תורה זו נאמרה בשנת תקסט בפרשת תירו ועיין חיי מוהר"ן סימן תרו ושיש"ק ח"ו רפח שהיא תירוץ על קושית המגיד מיטראוויצ'י. ובח"מ סימן תמו שרבינו שיבא עצמו בה.
[ז] מוכא בחיי מוהר"ן סימן נב

מתרצו - בתחלה
* תהלים סח
א בתשכט - אסירים
ב גם בדפדפי' תורלד - הוא, ומתורלו - היא (בתקפא ו' חלקו התחתון חלש ובכמה פוסט' נראה י')
ג עיין לק"ה תערובות הלכה ג' אות א'. כי עיקר היחוד הוא לייחד את הבריאא שיהיה נכלל ובטל בקודם הבריאא עי"ש
ד לא ידוע מתי והיכן נאמרה תורה זו
ה נוסף בתקפא
ו מי שרוצה לחדש חודשין דאורייתא שיש בהן ממש הוא צריך לבכות מקודם.
ז **עיין זוהר שמות דף יב:** [פורקנא דישראל לא תליא אלא בבכי, כי ישתלמון ויכלון כבי דמעות דבכה עשו קמי אבוי, דכתיב (בראשית כו לח) וישא

א לא ידוע מתי והיכן נאמרה תורה זו.
ב עיין ככבי אור בהקדמה לחכמה ובינה
ג בתשכט - שדרז"ל
ד **עיין ליקוט** שמיעוני הושע פ"ח רמו וקנה. ועיין ושמות רבה מו א במדבר רבה יד ט תנחומא וירא ה' וכי תשא לך
ה גם בתורלו - הישראלי, מתורלו - הישראלי
ו **עיין שמות רבה תשא יז** [צ"ל מו אות א **הובא בתוספות גיטין ט: ד"ה** [אתמה] **ועיין ירושלמי פאה פ"ב** [הלכה ד' והגיגה פ"א הלכה ח']
ז מתרצו - לכתוב
ח לא ידוע מתי והיכן נאמרה תורה זו והיא ביאור על ספר המדות ערך הוראה ח"ב אות ג'.
ט לשון ברכת האירוסין כתובות זו:

א בתקפא- (משלי ח), ובתשכט תוקן
ב גם בדפדפי' - מגדול, בתשכט - מגדל (כלשון הפסוק)
ג עיין זוהר ויקהל דף ה. כי ספר דקאמרון ושם חד מלה הוא בכל סטרין ועיין ספר הפליאה ד"ה זה ספר תולדות האדם. וספר נובלות החכמה לרבי ישראל שרוג עלה טו. קהלת יעקב ערך ספ
ד עיין תורה ב' ח"א
ה ובדברים י' ז

מאמר כשארע שאלה של איסור בהיתר

מספה"ק ליקוטי מוהר"ן תנינא

זמן ומקום אמירת התורה
לא ידוע

פתיחה

רבנו מבאר שכשהקב"ה רוצה לרמוז לאדם שישוב על שפגם ביחוד של מעלה אזי מגלגל שיארע בביתו שאלה בתערובת איסור בהיתר, ואין בהיתר לבטל את האיסור, כי כל הייחודים הם בחי' ביטול איסור בהיתר ופגם היחוד הוא בחי' שהאיסור לא בטל בהיתר.

ליקוטי הלכות

יו"ד תערובות הלכה ג' – (א) עקר היחוד הוא בחינת בטול האסור, כי זה עקר היחוד ובלא זה אין שיקף יחוד כלל, כי עקר היחוד הוא ליחוד אחר הבריאה שיהיה נכלל בקדם הבריאה, דהיינו בו יתברך. ובאמת ה' יתברך הוא אהר וישמו אהר. וכמו שקדם הבריאה היה הוא יתברך יחיד, כמו כן אחר הבריאה, כמו שנאמר, "אני ה' לא שנית" ואיך שיקף יחוד אצלו, כי עקר היחוד בשמחברים ומיחדים שני דברים זה עם זה, אבל באחד לבד אין שיקף יחוד. ובאמת ה' יתברך הוא בתכלית היחוד עם אחר הבריאה כמו קדם הבריאה, כי אין שום דבר שיפסיק בינו ובין הבריאה, כי הוא יתברך מוחה את פלם. ואם כן אין שיקף יחוד כלל, אך עקר היחוד מה שצריכין ליחוד יחודים, הוא רק מחמת האסור שהוא הקלפה, שהוא בחינת מסך המבדיל, שחוצץ ומפסיק, כפיכחול, בין הבריאה ובינו יתברך בבחינת כי אם עונותיכם היו מבדילים ביניכם וכו', כי תקף כשברא ה' יתברך את הבריאה הקרה, כפיכחול, לצמצם אלקותו וכו'. ומתחלת הצמצום, שהוא תקף הדין, משם השתלשלות אחריות הסטרא אחרת. ובאמת זה עקר קיום העולם ובלא זה לא היה אפשר לברא את העולם, כי אם לא כן היה הכל אחד והכל אין סוף ולא היה מקום לבריאה, כמבאר בתחלת העץ חיים. וכמוכא בדברי רבנו ז"ל בספר הראשון כמה פעמים. וזה עקר עבודתנו להכניע ולבטל ולהמתיק אחריות הסטרא אחרת שהיא האסור והקלפה כדי שיהיה נכלל אחר הבריאה בקדם הבריאה, כי מחמת אחריות הסטרא אחרת נתרקה הבריאה ממנו יתברך ועל כן שיקף יחוד, דהיינו לבטל אחריותם כדי שתהיה נכללת אחר הבריאה בקדם הבריאה, דהיינו שיהיה נכלל מדת הדין במדת הרחמים, שזה עקר היחוד, כידוע. נמצא, שבכל עת שעושין איזה יחוד למעלה, בהכרח שיהיה בחינת בטול האסור, דהיינו הקלפה, כי בלי זה אין שיקף יחוד כלל כלל, כי עקר היחוד הוא, כפיכחול, בשמחדין שני דברים הפכיים, כמו מדת הרחמים ומדת הדין. ובאמת לאמתו גם מדת הרחמים ומדת הדין הם שניהם אחד פשוט, ואין שום שנוי ופרוד ביניהם, חס ושלום, שיהיה שיקף יחוד אצלם, ועקר השנוי והפרוד ביניהם, חס ושלום, הוא רק מחמת אחריות האסור, שהוא הקלפה, שנאחו בבחינת מדת הדין, ורק מחמת זה שיקף יחוד, דהיינו שצריכין להמתיק מדת הדין ברחמים עד שיתבטל לגמרי האסור הנאחו ממנו. ואז מתחד מדת הדין במדת הרחמים, כי באמת בלו חס כפי"ל. נמצא, שעקר היחוד הוא רק בטול האסור שהוא הקלפה, כי בלי זה אין שיקף יחוד כלל כלל. וזה בחינת בטול האסור בששים, כי ששים זה בחינת יחוד, בבחינת הנה משתו שלשלמה ששים גבורים סביב לה וכו'. משתו שלשלמה זה בחינת יחוד שהוא נעשה פשיש בחינת ששים גבורים סביב וכו'. נמצא, שעל ידי ששים נעשה בחינת יחוד וכשיש יחוד, אזי הוא בטול האסור כלל. וגם קבלת התורה היא ע"י היחוד הזה כמבואר בתורה יג לכן לא קבלו את התורה אלא עד שנתרבו לשישים ריבוא שע"ז נתבטל האיסור דהיינו ההסתרה שנעשית בעולם ע"י הע"ז של יתרו וכשרבו נתבטל האיסור בשישים ואז גם יתרו עצמו הפך להיתר ובא והתגייר ואז קבלו את התורה (אות ד') קטורת לשון קשורת שקושר אחר הבריאה בקודם הבריאה ולכן יש בה חלבנה שכיון שאחר הבריאה יש בו קליפה והסתרה לא הוי הקטורת כעין היחוד אלא ע"י שגם בה יש איזה ריח רע וכמו שבטל בקטורת בטל בייחוד (אות ה') עיקר היחוד הוא בשבת אבל בששת ימי המעשה יש אחריות האסור מותר כשר פסול טמא טהור וע"י שמקדש עצמו בששת ימי החול בקדושת התורה שהיא יוד נעשה ששים ומבטל איסור שאוחז בהם ונכללים בבחי' שבת

שיחות השייך לתורה זו

ספר המידות – ערך הוראה אות ג. כשארע לאדם טרפה בביתו על ידי תערובת אסור בהיתר, ואין בהיתר לבטל את האסור, זה מראין לו, שפגם באיזהו יחוד וזווג עליון, כי היחוד והזווג הוא בחינת בטול האסור בהיתר בבחינת: "מוציא אסירים בכושרות": (הפסוק מוציא אסירים וכו' מדבר בזיווגים כמבואר בב"ר ויצא סח ד'. ושם צו ח' א')

התפלה על תורה זו היא בליקוטי תפילות תנינא סימן נ'

הקדמה

מבואר בתורה זו שכדי לעורר את האדם לתשובה משלמים לו מדה כנגד מדה מעין מה שהוא פגם למעלה, בבחי' עבירה גוררת עבירה מעין העבירה הקודמת כדי שיתעורר להבין במה פגם וישוב. וכבר דיבר מזה בתורה קפז/ב.

^א כג עד כו תשרי תשפ"ג ירושלים

^ב תורה קפז – ולף ה' החסד כי אתה תשלם לאיש כמעשהו (תהלים ס"ב), היינו שהוא חסד גדול מאת השם יתברך שהוא משלם לאדם מדה כנגד מדה, שעל ידי זה הוא מבין לפשפש במעשיו ולדע החטא שפגם בו ולשוב בתשובה, אך דע, שעקר מה שמשלם השם יתברך מדה במדה, הוא בארץ ישראל, כמה שכתוב (איוב כ): "גלו שמים עזו וארץ מתקוממה לו", ארץ היינו בחינות ארץ ישראל, היא מתקוממה לו ושם נתגלה עזונו, כי שם מדקדקין לשלם לאיש כמעשהו, מדה כנגד מדה, וזה שכתוב על ארץ ישראל (במדבר י"ג): "ארץ אכלת יושביה", ראשי תבות אתה תשלם לאיש כמעשהו כפי"ל, ועל כן היושבים שם בארץ ישראל יש להם על הרב יסורין, מחמת שממחרין שם לשלם לאיש כמעשהו:

בפשטות יחוד של מעלה הכוונה לייחוד קב"ה ושכינתיה, ולפ"ז משמע שהנוקבא צריכה להתבטל לדכר, ועי"ז נעשים אחד. אבל כשהנוקבא מתגברת בגאוה וישות ע"י שהאדם הולך אחר תאוות ליבו ולא עושה רצון קונו אזי נעשה ח"ו פירוד ביניהם. ראה כעין זה בתורה פב תנינא¹.

אלא שצ"ע כי פגם ביחוד של מעלה נעשה ע"י כל עבירה שהרי לפני כל מצוה אנו אומרים לשם יחוד קב"ה ושכינתיה, ועי"י עבירה נעשה ח"ו פירוד ביניהם. וא"כ כיצד ידע במה פגם? לכן אולי כוונת רבנו בדווקא לייחוד תחתון בבחי' והתיר לנו את הנשואות לנו וכו', כידוע שיחוד תחתון בקדושה מעורר יחוד עליון² וקמ"ל רבנו כאן שכשאדם פוגם ביחוד תחתון שלא מתקדש כראוי לו אזי רומזים לו שפגם ביחוד של מעלה ע"י שמתערב בביתו איסור בהתר ואין באיסור לבטל את ההיתר.

בלק"ה תערובות הלכה ג' מקשה מוהרנ"ת שלמעלה לא שייך יחוד כי הכל אחד ולא שייך פירוד שצריך לחזור וליחד אותו. לכן מבאר שהכוונה לייחוד אחר הבריאה עם קודם הבריאה.

הטעם שצריך בכל פעם מחדש לייחד את אחר הבריאה בקודם הבריאה. כי אחר הבריאה שולט הזמן ועי"ז המקום, דהיינו בחי' התרחקות, ועי"ז השכחה, ממילא טבעה של הבריאה לילך לאבדון, לכן צריך בכל פעם לחזור ולחדש את האמת בבחי' התחדשות, דהיינו בחי' של להתחיל כל פעם מחדש (עיין תורה רסא שממש בכל יום צריך להתחיל מחדש ועיין תורה סב אות ה' ובסוף) ורק ע"י שבכל פעם חוזרים להתחיל הבריאה ע"י שמיחדים את אחר הבריאה בקודם הבריאה, עי"ז יש קיום לעולם. ועל כן נצטוונו לומר פעמים בכל יום בכוונה גדולה ברתת ובזיע ואימה ומסירות נפש שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד³.

כי כדי לייחד את אחר הבריאה בקודם הבריאה צריך לבטל את הצמצום והדין שעל ידו נברא מקום העולם. כי בוודאי הקב"ה הוא א"ס אלוקות אחרי הבריאה כמו קודם הבריאה⁴, נמצא שגם העולמות הם א"ס אלוקות, ומה שאנו רואים עולם גשמי שלם וענק שמעלים את האלוקות, זה ע"י חלל פנוי שעשה הקב"ה בתוך א"ס אלוקות, דהיינו שנתן מקום לחשוב ששם הוא לא נמצא, ובמקום הזה ברא את כל העולמות, דהיינו כל מיני העולמות, שהכל דמיון הנרגש בחמישה חושים של דמיון. והחלל הזה הוא בחי' האיסור שהתערב בא"ס האלוקות שע"י נעשה תערובת שכביכול אין בהיתר לבטל את האיסור, ועל כן נדמה לנו שיש עולמות, נמצא מהדמיון לתערובות שביד שאפילו כשהאיסור דהיינו החלל הפנוי הוא רק אחד מנ"ט חלקי אמת, הוא לא מתבטל, וצ"ל שכיון שהאמת נתפסת בשכל ואילו החלל הפנוי נתפס בדמיון, יש כח בדמיון להתגבר ע"י חלק אחד של שקר אפילו על נ"ט חלקים של אמת, ורק ע"י שמחליש את הדמיון הזה להיות אחד משישים מהאמת⁵, אזי הוא בטל ואפשר לייחד את קודם הבריאה באחר הבריאה. וזה ע"י אמונה שלימה וחזקה שבאמת לית אתר פנוי מניה.

ובאמת לפ"ז לכאורה עיקר היחוד דלתתא שמעורר את היחוד עילאה היא מצוות ק"ש וא"כ כשארע שאלה של תערובת איסור בהיתר בביתו של אדם צריך להתעורר שכנראה פגם במצוות ק"ש וצריך להתחזק לכוון

¹ עיין תורה פב תנינא - וכשזאת הפחינה חיה היא מקשרת להאדם, הינו להקדוש ברוך הוא, אזי הולך לו כסדר, כי באתר דאית דכר, נקבה לא אדפר תמן (זהר חקת כפג ועין זהר בא דף לח לט). נמצא כי בחינות חיה שלא כסדר נתבטלים על ידי האדם כסדר:

² עיין תורה לב תנינא - ודע, שיש יחודא תתאה שפיה העולם, שהוא בכשרות גדול בקדושה ובטהרה כל כף, עד שבו תלוי יחודא עלאה. שהווג, דהיינו האיש והאשה, כשרים כל כף, שהיא כשרה מאד ואין בה שום שמץ פסול, וגם הוא כשר מאד, וזווגם בכשרות ובקדושה כל כף, שבו תלוי יחודא עלאה. כי איש ואשה, וכו' שכינה שרייה ביניהם (כמו שדרשו רבותינו, זכרונם לברכה, סוטה יז), כי יש בו יד ובה ה"א, שהווג יחודא עלאה. וזה הזווג והיחודא תתאה הוא יקר מאד מאד, מאחר שפיה העולם נעשה יחודא תתאה בקדושה בזה, שבו תלוי יחודא עלאה:

³ עיין לק"ה ערובי תחומין הלכה ה אות ג' - עין שם בשער הקריאת שמע בפרק ה' ובשאר הפרקים, והכלל שיש זווג החיצון שאינו צריך לעליות מין נוקבין על ידי מעשינו הטובים, כי מעצמו נעשה כי הוא זווג תדיר דלא פסיק לעלמין לצרף קיום העולמות, ומנה הזווג אנו ממשיכים בשעת קריאת שמע באמירת שמע ישראל, הארה למחין בדי שיוכלו לעלות בסוד העלאת מין נוקבין ואחר כך עולין בסוד מין נוקבין על ידי מסירת נפש על קדוש השם, ואז מיחדין יחוד העליון בבחינת זווג פנימי לצרף המשכת הנשמות, ועל ידי זה נמשכין מחין גמורים בשעת קריאת שמע ותפלה, ועל ידי זה מתחדים להוליד נשמות וכו' עין שם בכונות שמבאר כל זה היטב.

⁴ אמנם יש בזה מחלוקת בין גדולי עולם האם הצמצום כפשוטו או לא כפשוטו (ראה מאמרו של הרב נחום גרינוולד בקובץ היכל הבעש"ט חלק ג', ובספר שומר אמנים הקדמון לרבי יוסף איגוס ויכוח שני מאות לד עד מא) אבל הדרך שלנו ע"פ הבעש"ט ורבנו שאינו כפשוטו.

⁵ עיין פסחים דף צד. תא שמע מצרים היא ארבע מאות פרסה על ארבע מאות פרסה ומצרים אחד מששים בכוש וכוש אחד מששים בעולם ועולם אחד מששים בגן וגן אחד מששים בעדן ועדן אחד מששים בגיהנם נמצא כל העולם כולו ככיסוי קדירה לגיהנם. עכ"ל. וראה מהר"ל באר הגולה באר ו' (ד"ה ומקשה) שמפרש שכל מדרגה נבדלת יותר מקודמה.

והביאור נ"ל שמדבר ממדרגות של הסתרת האמת שמצרים היא תכלית ההסתרה תוקף חכמת כישוף, וכוש שם מלך משה רבנו ארבעים שנה נשאר בה רושם אמת שיכול לבטל את ההסתרה של מצרים, (ומהר"ל פירש שבמצרים שולט יסוד המים ובכוש יסוד האש) וסתם עולם דהיינו ההסתרה בעולם הקטנה ביותר כגון בארץ ישראל צריך לבטל בשישים של גן. כי העולם הוא דמיון שניתן מקום לומר ח"ו שאין אלוקות, וצריך לבטל את ההעלמה הזו בשישים של אמת המאירה מהגן, דהיינו מדור תחתון של גן עדן, והגן גם בו יש עדיין איזה בחי' הסתרה ביחס לאמת של עדן, וכדי לעלות לעדן צריך לבטל אותה בשישים. אבל גהנם הוא בעיקר הבושה. וזה ע"י שמגלים לו את האמת הנוראה התעלם ממנה, כפול שישים ממה שמאיר בעדן. (בתענית י'. הובאה ברייתא זו ומוסיף עליה ויש אומרים גיהנם אין לה שיעור ויש אומרים עדן אין לה שיעור)

במצות ק"ש שתהיה יותר בכוונה באימה ביראה ברתת וזיע כמבואר בש"ע (או"ח סא). אבל כיון שלא נזכר כאן ק"ש, ונזכר יחוד תחתון של איש ואשה כמ"ש והתיר לנו את הנשואות לנו וכו' אולי כוונת רבינו שהמאורע של שאלת תערובת איסור בהתר הוא רמו שפגם ביחודא תתאה במצוות עונה שלא התקדש במותר לו כראוי, שגם היא בחי' יחוד תחתון המעורר יחוד עליון, כשנעשה בקדושה.

והביאור נראה כיון שהתאוה הידועה היא עיקר הניסיון של האדם בעולם הזה כמבואר בתורה לו"ח, ומצד עצמה היא תכלית השקיעה בדמיון העולם הזה, כי היא בעיקר מכח הדמיון עד שאמרו (יומא עד): טוב מראה באשה יותר מגופו של מעשה, ואם בתוקף הירידה למעשה הזה לצורך המצווה מתגבר על יצרו ומתקדש במותר, בזה עושה רצון קונו במסירות נפש עצומה יותר מק"ש וע"י שעצם המעשה הוא יחוד מעורר ע"י יחוד עליון במדרגה נפלאה, ואם ח"ו פוגם בזה גורם פירוד, ואזי לעורר אותו לשוב נעשה בביתו שאלה של תערובת כנ"ל.

קושיות

א. כשאירע שאלה בבית האדם ע"י תערובת איסור בהיתר – ראה בספר המדות כשארע לאדם טרפה ע"י תערובת איסור בהתר. וצ"ע האם הכוונה בספר המדות דווקא לטרפה או שזו רק דוגמא לתערובת, וא"כ מדוע נקט טרפה הרי יש הרבה מיני תערובות ואילו טרפה שיתערב בהיתר פחות שכיח. ואם הכוונה דווקא לטריפה לכאורה זה סתירה מבואר כאן שלא דווקא טריפה אלא כל שאלה של תערובת. ונראה שטרפה הכוונה כינוי לכל מאכל אסור וצ"ע.

ב. כשארע שאלה וכו' צ"ע מדוע נקט שתחילה היה שאלה דהיינו ספק ואח"כ התברר שאסור, האם דווקא כך ואם מתחילה נפל הרבה איסור להתר ולא היתה שאלה כלל, אין זה רמו שפגם ביחוד שלמעלה?

ג. צ"ע למה נקט בבית האדם ולא בבית אדם. וצ"ע אולי רומזים זאת רק למי שהוא האדם שיש בו שפלות ודעת לפשפש במעשיו כשבא לו מאורע כזה. וזהו האדם כמ"ש (במדבר יב ג) "והאיש משה ענו מכל האדם" דהיינו מכל בני אדם הענווים. (לשון "האדם" מבואר שם בשפתי כהן וחת"ס בלא קשר להנ"ל)

ד. כי כל היחודים והזווגים הם בחי' ביטול איסור. – בפשטות הכוונה ליחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה, וצ"ע מדוע מוהר"ן בלק"ה הוציא את ענין היחוד ממשוטו ומבאר שהכוונה ליחוד הבריאה עם קודם הבריאה.

ה. לפי המבואר בלק"ה תערובות ג' משמע שבריאת העולמות נעשה ע"י שנתערב איסור בהתר דהיינו חלל פנוי בא"ס אלוקותו ית', ולכן אין אפשרות ליחד את אחר הבריאה עם קודם הבריאה אלא ע"י ביטול בחי' האיסור הזה דהיינו החלל והדין, שזה בחי' ביטול איסור בהיתר, וצריך לבטל את בחי' ההעלמה הזו, שלא יהיה בה אחד חלקי שישים מבחי' הארת האמת. וצ"ע היתכן שנ"ט חלקי אמת אין בהם כח לבטל חלק אחד של העלמה?

ו. הדוגמא שמביא מארוסה צ"ע איזה תערובת יש שם? ואולי הכוונה שאיש בחי' התר וארוסה היא איסור שכיון שקנה אותה נעשו תערובת של איסור בהתר ואין בהתר שישים לכן היא אסורה וע"י חופה ששבע ברכות מתרבה ההתר ויש בו שישים לבטל את האיסור ואזי מכניסה לביתו.

ז. משמע שרומזים לו שפגם ביחוד ע"י שנעשה לו כעין זה למטה שע"י יבין במה פגם, וצ"ע כי פגם ביחוד של מעלה נעשה ע"י כל עבירה שהרי לפני כל מצוה אנו אומרים לשם יחוד קב"ה ושכינתיה, וע"י עבירה נעשה ח"ו פירוד ביניהם. וא"כ כיצד יבין במה פגם?

עד כאן ההקדמה

^ח תורה לו אות ובו ודע שבכללות של שבועים לשון של מדותיהן הרעות הללו, היא תאנת נאוף. והוא תקון הכללי, מי שמשבר התאנה הזאת, אזי בקל יכול לשבר כל התאוות. עוד שם בסוף בכתב יד רבנו נמצא שעקר הנסיון והצרוף שמנסין לאדם, אין מנסין אותו אלא בנאוף, שהיא כלולה משבועים אמות, שהיא כלולה מסוד אחר, אל אחר. וכן מבואר בשיחות הר"ן סימן קטו. שאע"פ שתאוות ממון קשה ביותר לצאת ממנה אבל עיקר הנסיון הוא בתאוות ניאוף. ועיין לק"ה קדושים ג' ג' שממון וניאוף בחי' אחת. ועיין לק"ה שלוחין ג' כח – כי זה ידוע בספרים, ובפרט בספרי רבנו זכרוננו לברכה שעקר הנסיון והמשקל של האדם בעולם הזה הוא תאנת נאוף שהאדם נשלח בעולם הזה בשביל נסיון ובחירה ועקר הנסיון אם יוכל לעמד בנסיון בתאנה זאת וכל הערביבים והבלבולים והמחלקת והשנאה והקנאה והקטגוריא שיש בעולם, הכל נמשך ונתגלגל על ידי תאנה זאת שמשם נמשכין כל המדות רעות וכל דעות האפיקורסים והכופרים והתועים שנעקרו מה' יתברך לגמרי, הכל נמשך על ידי זאת התאנה ואפלו הקטגוריא שבין התלמידי חכמים ובין הצדיקים השלמים, ובפרט עבשו בדורות הללו...

תורה כט [ט]

כשאירע שאלה בבית האדם ע"י תערובת איסור בהיתר ומתברר שאין בהיתר כדי לבטל את האיסור בזה מראין לו שפגם באיזהו יחוד של מעלה, כי כל היחודים והזווגים הם בחי' ביטול איסור. אע"פ שבכתבי האריז"ל מבואר שכל שפע בכל העולמות הוא ע"י יחוד, והאדם בכל מעשיו מייחד או ח"ו גורם פירוד¹, ומנהג חסידים לומר לשם יחוד קב"ה ושכינתיה לפני כל מצווה שעושה, וידיעת ההפכים אחת, שאם בקיום מצווה מייחד, אז אם להפך, שח"ו פוגם במצווה, הוא נרגן מפריד אלוף. אבל בלק"ה תערובות ג' מקשה מוהרנ"ת שלמעלה הכל אחד ולא שייך פירוד שצריך לחזור ולייחדו. לכן מבאר שעיקר הייחוד הוא לייחד אחר הבריאה בקודם הבריאה. וכנראה כוונתו לשרש כל הייחודים כידוע² שסוד הצמצום הוא לא רק בתחילת הבריאה אלא גם בין כל עולם ועולם ובין כל מדרגה. ומבאר שם שבאמת ה' ית' נמצא בבריאה כמו קודם הבריאה ורק בגלל החלל הפנוי שנעשה לצורך בריאת העולמות ניתן מקום לחשוב שהעולם הוא במקום פנוי מאלוקות. נמצא שכיון שנתערב בדעתינו סוד הצמצום והדין בתוך א"ס אלוקותו נעשה תערובת וערוב הדעת עד שנדמה שיש עולם ואילו האלוקות נסתרת. נמצא שיחוד הבריאה בקודם הבריאה היא ע"י שמבטל את הדין והצמצום הזה. דהיינו בחי' ביטול איסור בהתר.

וזה בחי' ברכת האירוסין שהרב המקדש אומר [יב] ואסר לנו את הארוסות³ חכמים גזרו על יחוד עם פנויה ובכלל זה גזרו יחוד ארוס עם ארוסתו⁴, **והתיר לנו את הנשואות לנו⁵** אחרי החופה ושבע ברכות, **נמצא** שהאשה הנשואה מותרת ע"י שמאסור נעשה היתר. **כי בתחילה⁶** כשנשוא אדם אשה תחילה קונה אותה **וא היא ארוסה ואז היא עדין אסורה** לו כי אע"פ שקנה וקידש⁷ אותה הם בחי' תערובת איסור בהתר שאין בהתר שישים להתיר את האיסור, **ואח"כ** אחרי שמכניסה לחופה ומברכים אותם שבע ברכות, מתגבר ההתר, ומבטל את האיסור, ואזי **נעשית היתר בנשואין** דהיינו שמותר להתייחד.

¹ לא ידוע מתי והיכן נאמרה תורה זו והיא ביאר על ספר המדות ערך הוראה ח"ב אות ג'.

² **ראה לק"ה ערובי תחומין** ה' אות ג' שמוהרנ"ת מצטט כוונת ק"ש של האריז"ל ומבאר אותם ע"פ רבנו. ומבואר שיש יחוד תדיר שאין התחונים יכולים לפגום בו יש יחוד פנימי יותר שתלוי בבני ישראל ונעשה ע"י קיום מצוות קריאת שמע בכוונה ומסירות נפש. **ועיין סוף תורה ו' - כי האדם פני תנועתיו וכפי התחזקותו בעבודתו יתברך, פן גורם ליחוד השמות למעלה, וממשיך על עצמו הקדשה משם.** וכן מבואר **בבעש"ט עה"ת** עמוד התפלה אות קלו ובאר מים חיים שם אות קלא.

³ **ראה** בשומר אמונים הקדמון לרבי יוסף איגרס ויכוח שני אות מה.

⁴ לשון ברכת האירוסין כתובות ז:

⁵ **כתובות דף ז:** ברכת האירוסין מאי מברך רבין בר רב אדא ורבה בר רב אדא תרוייהו משמיה דרב יהודה אמרי בא"י אמ"ה אשר קדשנו במצותיו וצונו על העריות ואסר לנו את הארוסות והתיר לנו את הנשואות על ידי חופה וקדושין רב אחא בריה דרבא מסיים בה משמיה דרב יהודה בא"י מקדש ישראל על ידי חופה וקדושין מאן דלא חתים מידי דהוה אברכת פירות ואברכת מצות ומאן דחתים מידי דהוה אקידושא:

רש"י - ואסר לנו את הארוסות - מדרבנן שגזרו על הייחוד של פנויה ואף ארוסה לא התירו עד שתיכנס לחופה ובברכה כדפרישית כלה בלא ברכה אסורה לבעלה כנדה ואדרבנן נמי מברכין וצונו ואסר לנו כדאשכחן בנר חנוכה (שבת דף כג): והתיר לנו - את נשותינו הנשואות לנו על ידי חופה וקדושין:

ברא"ש כאן כתב: היכן מצינו ברכה כזאת שמברכין על מה שאסר לנו הקדוש ברוך הוא? והלא אין אנו מברכין שאסר לנו אבר מן החי והתיר לנו את השחוט, ועוד מה ענין להזכיר עריות כגון וכו'. ומתרג' שברכה זו נתקנה לתת שבח להקב"ה אשר קדשנו במצותיו והבדילנו מן העמים וצונו לקדש אשה המותרת לנו ולא אחת מן העריות. נמצא שזה ברכת השבת ע"כ. (דף על דף שם)

ובאמרי אמת ליקוטים עניני נישואין - על קושית הרא"ש איך שייך קדשנו במצותיו על האיסור, אך איתא שכל מקום שאתה מוצא בו גדר ערוה אתה מוצא קדושה (וא"כ הוה כמצודה) וזה הפירוש שע"י האיסור קדשנו במצותיו. (דף על דף שם)

עוד מקשים מדוע לא תיקנו עובר לעשייתה? גם קשה מדוע נהגו שהרב מברך ולא החתן?

נחלקו הגאונים אם ברכת האירוסין כברכת החתנים בעשרה אנשים והרא"ש הכריע שגם ברכת אירוסין דווקא בנוכחות עשרה אנשים גדולים. (שוטנשטיין שם הערה 17)

⁷ **ראה** קדושין דף פ: וע"ז לו:

⁸ **החת"ס** כתב שג' ימים קודם מתן תורה אסר הקב"ה לישראל את נשותיהם הנשואות להם כשאמר (שמות יט טו) אל תגשו אל אשה. ולא הותרו עד שאמר (דברים ה' כו) להם אחרי מתן תורה שובו לכם לאהליכם (כמבואר בביצה ה: (מתיבתא כתובות ז:)

⁹ מתוצו - בתחילה

¹⁰ **שקנה אותה** ע"י שנתן לה טבעת וקידש אותה שתהיה אסורה לכל העולם כהקדש ומותרת רק לו (מדאורייתא) ע"י שאומר בפני שני עדים הרי את מקודשת לי בטבעת זו כדת משה וישראל (ש"ע אהע"ז כז)

וע"כ גם בזווג התחתון של זה העולם נאמר [י"ח]/י"ט) אלקים מושיב יחידים ביתה היינו זווגים כשרז"ל בגמרא (סוטה ב/כ) זה הפסוק לענין זווגים ואחרי שמזמנם להפגש לפעמים אפילו ממקומות רחוקים מאד ואזי מתארסים ונישאים אזי מוציא אסורים^{כ"א} בכושרות היינו שנעשה האיסור כשר והיתר כנ"ל שאע"פ שקנה וקידש אותה היא אסורה לו עד שיברכו אותם מניין אנשים את שבע הברכות ואזי היא מותרת לו בחי' ביטול האיסור כנ"ל שתחילה כשקנה אותה הם תערוכת שאין בהתר לבטל את האיסור וע"י שבע הברכות רבה ההיתר ובטל האיסור.

וע"כ כשאין נתבטל האיסור והשאלה אסורה הוא^{כ"ב} סימן שפגם ביחוד של מעלה, כי היחוד הוא בחי' ביטול האיסור כנ"ל [כ"ג]: לפי הנ"ל שיחוד תחתון דהיינו שהתיר לנו את הנשואות ע"י שאיסור נעשה התר, כעין שהוא בבחינה של יחוד עליון שהוא בחי' ביטול איסור כנ"ל, אולי אפשר לומר שעיקר מה שרומזים לו לאדם ע"י שארע בביתו תערוכת כנ"ל, זה שפגם ביחוד תחתון במצוות עונה ועי"ז ביחוד עליון, כמבואר בסוף תורה ו' כי האדם כפי תנועותיו וכפי התחזקותו בעבודתו יתברך, כן גורם ליחוד השמות למעלה. ולכן מן שמיא מגלגלים שיארע בביתו תערוכת איסור בהיתר שאין בהיתר לבטל את האיסור, לרמוז לו שע"י שלא ביטל את האיסור ביחוד תחתון כראוי ע"י שלא קיים "התקדש במותר לך", גרם שע"י לא נתבטל האיסור ביחוד של מעלה. כי גם בהמותר יש בו בחי' איסור כל אחד לפי מדרגתו כידוע/כ"ד.

עד כאן ביאור חברותא לתורה כט תנינא

^{כ"א} * תהלים סח

^{כ"ב} * תהלים פרק סח (ז) אֱלֹהִים מוֹשִׁיב יְחִידִים בֵּיתָהּ מוֹצִיא אֶסְרִים בְּכוֹשְׁרוֹת אַךְ סוֹרְרִים שְׁכָנוּ צְחִיחָהּ:

בראשית רבה פרשה סח פסקה ד – רבי יהודה בר סימון פתח (תהלים סח) אלהים מושיב יחידים ביתה מטרונה שאלה את ר' יוסי בר חלפתא אמרה לו לכמה ימים ברא הקב"ה את עולמו אמר לה לששת ימים כדכתיב (שמות כ) כי ששת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ אמרה לו מה הוא עושה מאותה שעה ועד עכשיו אמר לה הקב"ה יושב ומזווג זיווגים בתו של פלוני לפלוני אשתו של פלוני לפלוני ממונו של פלוני לפלוני אמרה לו ודא הוא אומנתיה אף אני יכולה לעשות כן כמה עבדים כמה שפחות יש לי לשעה קלה אני יכולה לזווג אמר לה אם קלה היא בעיניך קשה היא לפני הקב"ה כקריעת ים סוף הלך לו ר' יוסי בר חלפתא מה עשתה נטלה אלף עבדים ואלף שפחות והעמידה אותן שורות שורות אמרה פלן יסב לפלונית ופלונית תיסב לפלוני וזיווגה אותן בלילה אחת למחר אתון לגבה דין מוחיה פציעא דין עינו שמיטא דין רגליה תבירא אמרה להון מה לכון דא אמרה לית אנא בעי לדין ודין אמר לית אנא בעי לדין אמרתי לך אם קלה היא בעיניך קשה היא לפני הקב"ה כקריעת ים סוף הקב"ה מה עושה להן מזווג בעל כרחן שלא בטובתן הה"ד (תהלים סח) אלהים מושיב יחידים ביתה מוציא אסירים בכושרות מהו בכושרות בכי ושירות מאן דבעי אומר שירה ומאן דלא בעי בכי.

^{כ"ב} * סוטה דף ב. – א"ר שמואל בר רב יצחק כי הוה פתח ריש לקיש בסוטה אמר הכי אין מזווגין לו לאדם אשה אלא לפי מעשיו שנא' כי לא ינוח שבט הרשע על גורל הצדיקים אמר רבה בר בר חנה אמר ר' יוחנן וקשין לזווג כקריעת ים סוף שנאמר אלהים מושיב יחידים ביתה מוציא אסירים בכושרות איני והא אמר רב יהודה אמר רב ארבעים יום קודם יצירת הולד בת קול יוצאת ואומרת בת פלוני לפלוני בית פלוני לפלוני שדה פלוני לפלוני לא קשיא הא בזוג ראשון הא בזוג שני:

^{כ"ג} בתשכט - אסירים

^{כ"ד} גם בדפוס ותולד - הוא, ומתולד - היא (בתקפא ו' חלקו התחתון חלש ובכמה דפוסים נראה י')

^{כ"ה} עיין לק"ה תערוכות הלכה ג' אות א'. כי עיקר היחוד הוא ליחוד אחר הבריאה שיהיה נכלל ובטל בקודם הבריאה ע"ש

^{כ"ו} כי בוודאי לא ברשיעי עסקינן, אלא שאדם כשר שנמשך אחר תאוותו בהמותר לו. וכבר אמר הרמב"ן בריש פרשת קדושים שאפשר להיות נבל ברשות התורה. וגם חז"ל תיקנו טבילה לבעל קרי כדי שת"ח לא יהיו מצויין אצל נשותיהם כתרנגולים (ש"ע או"ח סימן פח)

בענין איסור נהפך להתר

אח"כ מן האיסור הראשון חוזר וניעור ונאסר כמבואר ברמ"א סי' צ"ט סי' ו' ואפילו נודע בינתים נמי לא מהני עיי' ש"ך שם סקכ"א ובט"ז סימן ק"ט וכ"ש לדעת הרא"ש דס"ל בפג"ה דהאסור נתהפך להיות היתר דאפ"ה כתב בפג"ה דאפילו יבש ביבש במינו חוזר ונאסר ואפילו נודע בינתים והש"ך הקשה עליו ע"ש, וע"כ דלא אמרינן האיסור נתהפך להיות היתר אלא דגזוה"כ הוא אחרי רבים להטות ומותר לאכלו והוא דין מדיני התורה וכפי מה שהסביר בזה בשו"ת בי"ש יו"ד דע"י ביטול אינו נתהפך האיסור אלא שהיו לפנינו שני מינים ושני שמות שם אסור ושם היתר שנתערבו ועכשיו אנו צריכין לקרא לזה המאכל שם או איסור או היתר שהרי אין כאן שוב שני שמות כמקדם וצריכין אנו לקרוא שם ע"ז חדשה התורה לילך אחרי רבים וכל מקום שהרוב הוא זה שמו ואזל ליה שם השני ולכן כשהיתר הוא הרוב אזל לה שם איסור אבל לא קבל שם אחר ולכן אם נתרבה האיסור אח"כ חוזר וניעור השם איסור ונקרא ע"ש האיסור. עכ"פ דין דאחרי רבים הוא דין ומצוה מדיני התורה אבל אינו מהפך האיסורים ובפרט לפי מה שכתב הש"מ ב"מ דף ו' דרוב לא הוה מברר ולא הוי ודאי אלא בגדר ספק שהתירו התורה א"כ פשוט דרוב אינו מתיר כלל אלא גדר של דין וק"ל. ומיהו ודאי דמי שאינו מאמין שהוא מותר לאכילה הרי הוא בכלל מין שאינו מאמין שהתורה התירתו אבל אין עליו חיוב לאכול אלא שאם רוצה מותר לאכול ואולי שאם נפל אסור מאיסורים המטמטמים את הלב ופורש עצמו מלאכול בשביל שהאיסור שבו מטמטם את הלב ולא משום שאינו מותר הו"ל כמו הפורש מלאכול לב בהמה ועוף משום דקשה לשכחה הכ"נ הוא פורש מלאכול אסור זה שנתבטל מטעם זה ודאי דליכא עליו איסור. וראיה מדברינו אלו נראה מדברי החינוך מצוה תקס"ד בדין לא לתעב מצרי שאמרה תורה שלא להרחיק ולתעב המצרי מהתחתן עמו בדור השלישי אחר שיתגייר וכתב החינוך וז"ל, ואל תשמע מדברינו שנהיה מצוים להתחתן עם המצרי או עם האדומים אחר ג' דורות שאין כוונת הכתוב לצותינו להתחתן עמהם חלילה והמשפחות המיוחסות שבישראל לא ירדו ממעלתן להתחתן עמהם אבל מנענו הכתוב מהרחיק חיתונם בטענת איסור ויודיענו שאין בהם איסור כלל במי שירצה להתחתן בהם וכמ"ש למעלה עכ"ל הקדוש. הנה ביאר לן החינוך ז"ל דבר גדול דדבר שמצד עצם אינו ברום המעלות והם המצרים והאדומים שהם אינם מזרע ישראל הקדושים הגם שהתורה התירתם להתחתן בהם אחר הגירות והזמן המכונן מה"ת והאומר שהם אסורין להתחתן בהם אח"ז עובר בלאו מ"מ ליכא מצוה לישראל קדושים להתחתן בהם אדרבה לא ירדו ח"ו ממעלתן בנ"י הקדושים להתחתן בהם פחותי המעלות ביחוס המשפחה וראוי להתרחק מהם הכ"נ אומר אני לענין ביטול ברוב הגם שהתורה אמרה דדבר טמא המטמטם את הלב והתורה אסרתו אם נפל בהיתר ונתבטל מותר לאכלו והאומר דאסור לאכלו עובר על לא דאחרי רבים להטות אבל מ"מ אם הוא יודע שהדבר מותר אלא שאינו רוצה לאכול משום דבר הטמא שנתערב בו שהוא עכשיו ומ"מ הרי הוא מטמטם את הלב ופורש ממנו מטעם זה ליכא בזה איסור כלל ואדרבה הרי הוא עושה דבר טוב במה שאינו אוכל כיון שהוא פורש עצמו מצד טבע האיסור שהוא מטמטם את הלב לא מטעם שהוא אסור מה"ת וזה נלפענ"ד ברור בס"ד וא"כ ודאי יש מקום להני חסידים שאינם רוצים לאכול ממה שנתבטל ונעשה היתר גמור וק"ל.

אלא דלפ"י אין ראיה נמי מדברי השל"ה הקדוש ז"ל דרבינו השל"ה לא כתב דהחיוב הוא לאכול גם האיסור אלא שכתב גדול הנהגה מיגיע כפו ומכשיר המאכל שנפל בו האיסור והוא רוצה לאכול או לאכול היתר עכ"פ יכול לאכול כשיורק האיסור עכ"פ חתיכה אחת החוצה או כיוצא בזה שנפל אסור שאינו מטמטם הלב עכ"פ ליכא ראיה מדברי השל"ה להבנת הנ"ל ועיי' פ"ת יו"ד סימן קט"ז סק"י וצ"ע.

שו"ת משנה הלכות חלק ז סימן קד - אי מותר להחמיר שלא לאכול דבר שנתבטל בששים - ד' לסדר קרח התשל"ד בנ"י יצו"א. ישא הרים וגבעות שלום וברכה וחיים וכט"ס אל מע"כ ידיד עליון וידי"ג הרב הגאון הצדיק משרי"ה הדור הישן עיניו כיונים על אפיקי ים התלמוד וכו', כקש"ת מוהר"י וועלץ (שליט"א) זצ"ל, ראב"ד בודאפעסט, ירושלים עיה"ק תו"א. אחדשכ"ג בידודות נאמנה.

ובד"ת אשר העיר לעיני בני יששכר מאמרי חדש אדר - מאמר ב - דרוש ז' (ח"ב דף צ"ה ע"א ד"ה וכיון) שכתב בטעם ביטול בששים בלח בלח וברוב ביבש ביבש שהוא ממחשבת עלת העילות אשר הניצוץ הטמון באותה חתיכה האסורה יכול להתברר על ידיו ולכן השי"ת מומין החתיכה האסורה שתפול בתוך היתר ותבטל ואכול יאכלו אותה ע"פ התורה וא"כ מצוה הוא דדוקא שיאכל ישראל החתיכה היא ולא יחמיר כענין שאמרו ז"ל גדול הנהגה מיגיע כפו יותר מי"ש ופי' השל"ה הקדוש והנה מיגיע היינו שייגע א"ע בתורה ויודע להכשיר המאכל הנה ע"פ התורה הגם שיש בתוך מאכל דבר איסור הנה שב היתר ע"פ כללי התורה והאדם הזה אוכל המאכל ונהנה ממנו הנה הוא גדול מן הירא שמים המחמיר והוא כדברינו ממש להיות הדבר הזה נסובה מאת השי"ת שיתברר המאכל האיסור ההוא ולזכות יחשב לאדם האוכלו ע"פ התורה כי תברור הנה"ק והוא גדול מן הי"ש שאינו רוצה לאכול מטעם שיש בו תערובת איסור ע"כ לדעתי הצעירה אין זה מדרך החסידות מה שכמה אנשים נוהגים סלסול בעצמם שלא לאכול מן שום מאכל שהיה עליו שאלת חכם הגם שהוא דבר פשוט ומבואר דינו היתר כגון ע"י תערובת בששים וכיוצא בו כי אדרבה לדעתי מצוה היא ע"כ. וזוהו הסתייע כ"ג לדברינו במשנה הלכות ח"ה סימן ק"ד ותודה רבה על טרחתו ובתשובה אחת הארכתי בדברי הבנ"י הנ"ל, אמנם הואיל ואתי לידן נימא בה מילתא.

ולפענ"ד דמ"ש דבתערובות שנתערב יבש ביבש או לח בלח מצוה לאכול הכל גם האיסור כדי להוציא הניצוצות הקדושות תלוי בהא מחלוקת אי איסור שנפל להיתר ובטל ברוב או בששים אי אמרינן שנתהפך להיות היתר גם האיסור או לא דדעת הרא"ש ודעמייה דהאיסור נתהפך להיות היתר גמור (עי' רא"ש פג"ה ושל"ה מס' ע"ז) מגזוה"כ דאחרי רבים להטות ואפילו איסור דרבנן ליכא ומותר לאכול כל הג' חתיכות יחד בפעם אחת. אמנם דעת רש"י ע"י ע"ד דיבש ביבש שנתערב ברוב שדי אחד לכלבים ואינך שרי באכילה ועיי' טש"ע יו"ד סי' ק"ט. והנה לדעת הרא"ש שאוכל כולו כאחד אתי שפיר שיטת הבנ"י יששכר אבל לדעת שאר הפוסקים דאסור לאכול כל החתיכות יחד אלא כל אחד בפני עצמו לדעת כמה שיטות וכ"ש לדעת רש"י ופסקו הרמ"א דלכתחלה אין לאכול כולם ביחד ויש מחמירין להשליך אחד או ליתן לעו"כ הגש"ד בשם מוהר"ם ורש"י. א"כ חזינן דצריך דוקא להשליך חתיכה זו האסורה בכל האפשר ולא לאכול אלא שכיון שאין ידוע לנו אזלינן בתר רובא ואוכלין השתי חתיכות וזורקין האחת ותולין אותה בהנזקת ועכ"פ אין מצוה לאכול אלא אדרבה מצוה לזורק כמבואר.

והב"י הביא דעת מוהר"ם שנתן א' לנכרי ולא רצה לסמוך על הביטול ברוב וכתב אפשר משום דהי' ת"ח וצדיק והי' נראה דרך גנאי שיודמן שום אכילת איסור לפיהו כדמפרשים התוס' חולין ה' ע"ב השתא בהמתן של צדיקים וכו' וכיון שרצה להחמיר ולהסיר אחד ולומר שהוא האיסור והשאר כולם היתר לא נתן אותה חתיכה לישראל אחר שהיה נראה כמאכילו איסור ולא רצה לסמוך אשריות דשאר בנ"א דמ"מ הוא בספיקא כמו באידך כ"כ בהגש"ד ע"ש. ומבואר דחש לה משום איסור ולדעת הבנ"י אדרבה הרי הי' לו ליתן לישראל או שיאכל הוא בעצמו ויעלה הניצוצות הקדושות ואמאי קרי ליה אכילת איסור או כן נודמן לו כן אשרי חלקו שיעלה הקדושה מהטומאה, ועיי' ש"ך יו"ד סי' ק"ב סק"ח.

ובתשובה אחת הקשיתי לשיטת הרא"ש דס"ל האיסור נתהפך להיות היתר גמור מהא דקיי"ל דאם נתוסף איסור דחוזר וניעור ל"ש איסור לח בלח ול"ש יבש ביבש שנתבטל בס' או ברוב ונתוסף בו

*

בדרך צחות בדין חתיכה הראויה להתכבד לא בטלה - מה שנהגו קלי עולם לכנות אשה נאה חתיכה, שאצלם זה שבה, אבל באמת נפל בפיהם האמת שהוא גנאי שהיא חתיכה הראויה להתכבד ולא בטלה לאיש ולכן לא נהפכת להיתר. כי אע"פ שלשונם פגומה הקב"ה מפיל בפיהם ליתן שם לכל דבר, שממנו בעצמו אפשר להתעורר לתשובה, וכגון האינטרנט הנקרא רשת, כי הוא עיקר הרשת להפיל בו את הפתאים.